

Oponentský posudok

habilitačnej práce PaedDr. Károlya Presinszkého, PhD. NÁREČIA – AUDIOKNIHY – APLIKÁCIE (Maďarské počítačové dialektologické výskumy na Slovensku)

Habilitačná práca PaedDr. Károlya Presinszkého, PhD. Nárečia – audioknihy – aplikácie (Maďarské počítačové dialektologické výskumy na Slovensku) predložená v odbore Cudzie jazyky a kultúry sa zrodila na tému, ktorá má v maďarskej lingvistike veľké tradície, no túto tematiku – problematiku maďarských tradičných územných dialektov na Slovensku – pertraktuje v modernom, teoreticko-metodickom rámci 21. storočia. 157-stranová práca je vynikajúcim súhrnom tematiky a po menšej redakčnej úprave sa môže využiť nielen ako vysokokvalitná vedecká syntéza, ale aj ako pomocný učebný materiál v strednom a vysokom školstve.

Práca pozostáva zo šiestich kapitol a súhrnu, ako aj z príloh. Prvá kapitola je detailným prehľadom najdôležitejších poznatkov o maďarskej počítačovej dialektológii. Čitateľ získa obraz o vzniku informatických metód využívaných v dialektologických výskumoch, autor následne sumarizuje priebeh a možnosti informatizovaného spracovania údajov. Károly Presinszky ponúka užitočný prehľad o pomerne nových zbierkach, ktoré sa zrodili spojením nárečového zvukového materiálu a záznamom zozbieraného audio materiálu. V tejto kapitole krátko prezentuje aj kvantitatívne výskumy, ktoré sa už zrodili uplatnením metód počítačovej dialektológie.

Druhú časť práce autor venoval charakteristike celkov, typov maďarských tradičných územných jazykových variantov na Slovensku. Po prezentácii jazykovo-ekologických premenných práca sumarizuje, prezentuje zmeny v juhoslovenských maďarských územných dialektoch a faktory ovplyvňujúce ich budúcnosť. Zaujímavou a hodnotnou zložkou tejto kapitoly je časť, v ktorej Presinszky prezentuje pragmatické faktory a faktory jazykovej systematizácie maďarských nárečí na Slovensku, ako aj časť, ktorej ústrednou témou je vzťah k nárečiam. Kapitola napokon ponúka krátky prehľad najdôležitejších výsledkov maďarského dialektologického výskumu na Slovensku a sumarizuje aj najdôležitejšie úlohy takto zameraných výskumov.

Tretia kapitola práce nás čoraz viac približuje k ústrednej téme. Autor v nej totiž krátko rekapituluje počiatočnú etapu maďarského počítačového dialektologického výskumu na Slovensku, respektíve jeho prvé výsledky. Presinszky prezentuje dialektologický softvér Bihalbocs a na konkrétnych výskumoch (v žitnoostrovskej – szigetközskej nárečovej skupine) ukazuje, ako a na čo sa dá využiť. Softvér ponúka viaceré počítačové dialektologické aplikácie, ktoré s využitím informaticko-technického zázemia umožňujú detailnejšie analyzovať viaceré nárečových javov.

Vo štvrtej kapitole sa dostaneme k doterajším najvýznamnejším výsledkom maďarskej počítačovej dialektológie na Slovensku, k prezentácii maďarských nárečových audiokníh. Autor presvedčivo argumentuje, že audioknihy sú také zvukom synchronizované nárečové databázy, ktoré sa dajú využiť na mimoriadne rozmanité výskumné účely. Na základe konkrétnych príkladov prezentuje, že nárečové audioknihy, ktoré obsahujú všetky tri maďarské nárečové regióny na Slovensku, slúžia dialektológom ako obrovská, digitalizovaná databáza.

Piata kapitola práce prezentuje materiál Maďarská nárečová audiokniha na Slovensku I. – III., táto maďarská nárečová databáza na Slovensku vznikla zápisom audio materiálov. Autor poukazuje na to, že tento materiál nie je len dialektologický archív, ale zároveň umožňuje aj mapovanie nárečových javov. V tejto časti práce nájdeme aj niekoľko príkladov, ktoré názorne potvrdzujú, že audioknihy vytvárajú pre bádateľov vynikajúcu možnosť zobrazit' informácie o určených nárečových javoch na mape.

Šiesta kapitola habilitačnej práce Károlya Presinszkého sumarizuje ďalšie možnosti výskumu, ktoré bádateľom ponúkajú nárečové audioknihy. Autor, napríklad, prezentuje možnosti funkčného sémantického výskumu veľkého množstva korpusov zhromaždených v audioknihách. Osobitne zaujímavá je tá časť kapitoly, ktorá hovorí o možnostiach analýzy charakteristík dvojjazyčných, maďarsko-slovenských zvukových materiálov, potvrdzujúc tak, že materiál nárečových audiokníh umožňuje bádateľom živého jazyka skutočne mnohovrstevnú analýzu.

Keď som v prvom odseku svojho posudku poukázal na to, že práca sa dá vynikajúco využiť ako učebná pomôcka na vysokých a stredných školách, toto tvrdenie bolo založené na poslednej časti šiestej kapitoly. Práca totiž sumarizuje úlohy a možnosti použitia audiokníh vo vzdelávacom procese. Táto časť jednoznačne potvrdzuje, že nárečové audioknihy sa nedajú využiť len ako databáza pre vedecké analýzy.

Prácu uzatvára zoznam použitej literatúry, respektíve príloha, v ktorej nájdeme úryvky textov z analyzovaných nárečových audiokníh.

Habilitačná práca Károlya Presinszkého detailne prezentuje digitálne jazykové databázy, ktoré sa dajú všestranne využiť; v práci sa hovorí o zrode audiokníh, o spracovaní v nich publikovaných jazykových údajov, respektíve aj o tom, ako môžu audioknihy pomôcť pri priestorovom zobrazení nárečových javov, publikácii jazykových údajov. Domnievam sa, že súborná práca má veľkú odbornú, vedeckú hodnotu a dá sa vynikajúco využiť aj v praxi.

Na základe vyššie napísaného habilitačná práca PaedDr. Károlya Presinszkého, PhD. Nárečia – audioknihy – aplikácie (Maďarské počítačové dialektologické výskumy na Slovensku) predložená v odbore Cudzíe jazyky a kultúry po obsahovej i formálnej stránke spĺňa odborné požiadavky kladené na

habilitačné práce. Na základe habilitačnej práce kandidáta, ako aj jeho vedeckej a pedagogickej činnosti sa domnievam, že kandidát má byť pripustený na habilitačné konanie. Na základe habilitačnej práce jednoznačne podporujem pozitívne hodnotenie habilitácie a v závislosti od výsledku habilitačnej prednášky a následnej diskusie podporujem aj udelenie titulu docenta.

Berehovo – Veszprém, 15. apríl 2022

Prof. Dr. István Cserniczkó, DSc.
univerzitný pedagóg,
Podkarpatská maďarská vysoká škola Ferenc Rákócziho II.,
Panónska univerzita

(z maďarčiny preložila Galina Sándorová)